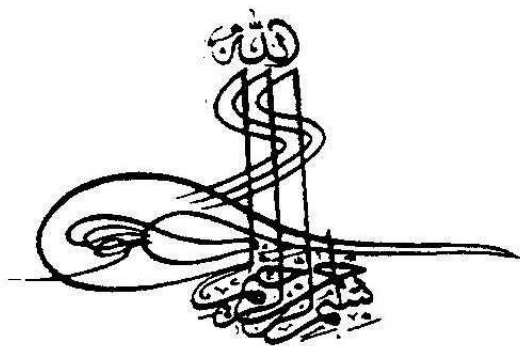

عوامل اجتماعی آنومی حاشیه نشینی

تالیف:

زیبا قاسم زاده ایللی

افشین شکارچی

www.ketabo.ir

سرشناسه: قاسم زاده ابله، زیبا، ۱۳۵۸
عنوان و نام پدیدآور: عوامل اجتماعی آنومی حاشیه نشینی / تالیف زیبا قاسم زاده ابله - افشین شکارچی
مشخصات نشر: اردبیل: محقق اردبیلی، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری: ۱۳۰ ص
شابک: ۹-۱۴۳-۳۴۴-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: هنجار گسیختگی اجتماعی -- ایران
موضوع: مسائل اجتماعی -- ایران
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ ۲۶۹/۸۱۶ HM
رده بندی دیویی: ۳۰۲/۵۴۲۰۹۵۵
شماره کتاب شناسی ملی: ۳۷۵۶۶۵۳

نام کتاب: عوامل اجتماعی آنومی حاشیه نشینی

مولف: زیبا قاسم زاده ابله - افشین شکارچی

ناشر: انتشارات محقق اردبیلی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لитоگرافی چاپ و صحافی: شیوان نگار

بهاء: ۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۱۴۳-۳۴۴-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: اردبیل - سه راه دانش بازار معطری طبقه فوقانی پلاک ۸ تلفن ۳۳۲۴۰۰۸۱ ۰۴۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	تعاریف حاشیه نشینی
۵	تاریخچه و سابقه حاشیه نشینی در ایران
۵	تاریخچه حاشیه نشینی در اردبیل ویژگی های آن
۷	حاشیه نشینی شهری
۹	حاشیه نشینی شهری پیشرفته
۱۲	ویژگی های مناطق حاشیه نشین
۱۳	عوامل حاشیه نشینی
۱۵	مسکن و بهداشت
۱۶	اشتغال و درآمد
۱۹	تعریف واژه آنومی
۲۰	رویکردهای مختلف در تعریف آنومی
۲۲	آگاهی از هنجارها در کشورهای جهان سوم
۲۴	شهرنشینی و آنومی
۲۶	حاشیه نشینی و آنومی
۲۸	فقر فرهنگی و آنومی
۲۹	فرهنگ فقر و آنومی
۳۱	ویژگیهای فرهنگ فقر
۳۲	کنترل اجتماعی
۳۴	عوامل جرم
۴۱	نظریه فرهنگ فقر از نظر اسکار لوئیز
۴۲	نظریه ی تقویت افتراقی
۴۲	نظریه ی تقلید
۴۴	نظریه دواير متحدالمرکز بر کس
۴۶	تئوری فری

۴۷	 نظریه های آنومی
۴۷	 نظریه آنومی دورکیم
۴۸	 نظریه آنومی مرتن
۵۲	 نظریه بوم شناختی و جمعیتی
۵۳	 نظرات رابرت آگینو و مسرو روز نفلد
۵۴	 نظریه بی هنجاری
۵۵	 نظریه لی و همکاران
۶۰	 نظریه کنترل اجتماعی هیرشی
۶۱	 پیشینه عملی تحقیق
۶۱	 پیشینه عملی خارجی
۶۴	 پیشینه داخلی
۷۱	 فرضیه های تحقیق
۷۱	 تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها
۷۱	 ۱- تعریف نظری آنومی
۷۱	 ۲- تعریف عملیاتی آنومی
۷۲	 ۳- تعریف نظری فقر فرهنگی خانواده
۷۲	 ۴- تعریف عملیاتی فقر فرهنگی خانواده
۷۲	 ۵- تعریف نظری کنترل اجتماعی
۷۳	 ۶- تعریف عملیاتی کنترل اجتماعی
۷۳	 ۷- تعریف نظری فرهنگ فقر
۷۳	 ۸- تعریف عملیاتی فرهنگ فقر
۷۴	 ۹- تعریف نظری حاشیه نشینی
۷۴	 ۱۰- تعریف عملیاتی حاشیه نشینی
۷۴	 روش تحقیق
۷۴	 جامعه آماری
۷۵	 شیوه تعیین حجم نمونه
۷۵	 روش نمونه گیری

۷۵	ابزار اندازه گیری
۷۶	نحوه سنجش متغیرها و سازه‌ها
۷۶	نحوه سنجش آنومی اجتماعی
۷۷	نحوه سنجش فقر فرهنگی خانواده
۷۷	نحوه سنجش کنترل اجتماعی
۷۷	نحوه سنجش فرهنگ فقر حاشیه نشینان
۷۸	اعتبار و پایایی ابزار اندازه گیری
۷۹	تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۹	قلمرو مکانی تحقیق
۷۹	قلمرو زمانی تحقیق
۸۰	یافته‌های توصیفی
۸۰	توزیع فراوانی و درصد فراوانی جنسیت حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۱	توزیع فراوانی و درصد فراوانی میزان تحصیلات حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۲	توزیع فراوانی و درصد فراوانی وضعیت اشتغال حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۳	توزیع فراوانی و درصد فراوانی نوع شغل حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۴	توزیع فراوانی و درصد فراوانی وضعیت تأهل حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۵	- توزیع فراوانی و درصد فراوانی نوع منزل مسکونی حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
۸۶	توزیع فراوانی و درصد فراوانی محل تولد حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه

- توزیع فراوانی و درصد فراوانی محل سکونت حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۸۷
 توزیع پراکندگی سن حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۸۸
 توزیع فراوانی و درصد فراوانی درآمد ماهیانه ی حاشیه نشینان اردبیل مورد
 مطالعه
 ۸۹
 توزیع پراکندگی تعداد اعضای خانواده ی حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۹۰
 توزیع پراکندگی فرهنگ فقر حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۹۲
 توزیع پراکندگی فقر فرهنگی حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۹۴
 نمودار شماره (۴-۱۳) توزیع پراکندگی فقر فرهنگی حاشیه نشینان اردبیل مورد
 مطالعه
 ۹۵
 توزیع پراکندگی کنترل اجتماعی حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۹۶
 توزیع پراکندگی آنومی اجتماعی حاشیه نشینان اردبیل مورد مطالعه
 ۹۸
 آزمون فرضیه ها
 ۱۰۱
 فرضیه ۱: بین فرهنگ فقر و آنومی اجتماعی در بین حاشیه نشینان اردبیل رابطه
 وجود دارد.
 ۱۰۱
 فرضیه ۲: بین فقر فرهنگی و آنومی اجتماعی در بین حاشیه نشینان اردبیل رابطه
 وجود دارد.
 ۱۰۲
 فرضیه ۳: بین کنترل اجتماعی و آنومی اجتماعی در بین حاشیه نشینان اردبیل
 رابطه وجود دارد.
 ۱۰۴

فرضیه ۴: میزان آنومی اجتماعی در بین حاشیه نشینان اردبیل بر اساس جنسیت آنها متفاوت است.

۱۰۵

جدول شماره (۴-۲۱) نتایج آزمون یکنواختی واریانسها برای متغیر آنومی

اجتماعی حاشیه نشینان با توجه به جنسیت

۱۰۶

تبیین آنومی اجتماعی حاشیه نشینان اردبیل بر اساس متغیرهای فرهنگ فقر، فقر

فرهنگی، و کنترل اجتماعی

۱۰۶

یافته ها و داده های توصیفی

۱۰۹

یافته ها و داده های استنباطی

۱۱۱

پیشنهاد های تحقیق

۱۱۵

۱- پیشنهاد های کاربردی تحقیق

۱۱۵

۲- پیشنهاد های پژوهشی تحقیق

۱۱۶

۱۱۹ منابع

جامعه‌شناسان ریشه بسیاری از کجرویهای اجتماعی را در محیط و شرایط اجتماعی جستجو می‌کنند و علل زیرساز بسیاری از آنها را خود جامعه می‌دانند. وقتی خواستهای فرد با انتظارات جامعه هماهنگ و همونا نباشد، نابهنجاری فرد آغاز می‌شود و در صورت تداوم، زمینه‌های کجرویها را پدید می‌آورد. مثلاً در ایران، منشاء زندگی اجتماعی، تشدید مهاجرت‌ها و به هم خوردن نسبت تراکم جمعیت بین شهرها و روستاها، آشفتگی و به هم ریختگی ساختار جمعیت کشور، گرانی، بیکاری و ... همه دست به دست هم داده و موجبات انحراف برخی از انسان‌ها را از هنجارهای اجتماعی فراهم آورده است.

حاشیه‌نشینی یکی از پیامدهای مهاجرت روستاییان به شهر می‌باشد. حاشیه‌نشینان که دارای فرهنگی متمایز از شهرنشینان هستند، با عواملی دست‌بگریبان هستند که با عدم رعایت نظم، هنجارهای رایج در این منطقه را عمومیت داده‌اند. از اینرو حاشیه‌نشینی یکی از بسترهای مناسب برای آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. در شرایط نظم‌گریزی عملاً آسیب‌ها حیات اجتماعی را تهدید می‌کنند که عوامل چندگانه و عمده‌ای در آن دخیلند.

حاشیه‌نشینی در ایران صرفاً مسئله‌ای فیزیکی و کالبدی نبوده، بلکه مسئله‌ای ساختاری است که در اثر نابرابریهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح ملی و منطقه‌ای به وجود آمده است، حاشیه‌نشینان نسبت به سایر شهروندان بیشتر در معرض انجام اعمال انحرافی و آنومیک می‌باشند. بنابراین در این پژوهش در پی یافتن عوامل موثر بر میزان آنومی در بین حاشیه‌نشینان شهر اردبیل می‌باشد.

آنومی یا بی‌هنجاری، مفهومی است که توسط امیل دورکیم (۱۸۵۸-۱۹۱۷) جامعه‌شناس مشهور فرانسوی در ادبیات جامعه‌شناسی وارد شده است. به اعتقاد دورکیم، در زندگی روستایی مبتنی بر کشاورزی هنجارهای مستقر و پایداری وجود دارند که الگوهای رفتار، وظایف و انتظارات افراد جامعه را مشخص می‌سازند. دورکیم همبستگی حاصل از این نظم هنجاری پایدار را همبستگی مکانیکی می‌نامد. جوامع دارای این نوع همبستگی، واحدهای مستقلی هستند که در آنها خانواده به عنوان نهادی دارای کارکردهای فراوان و از جمله

کارکرد اقتصادی، نیازهای تمامی افراد جامعه را تأمین می کند. با ظهور سرمایه داری صنعتی و آغاز مهاجرت مردم از روستاها به شهرها، همبستگی مکانیکی دیگر توانایی ایجاد ساختار برای زندگی اجتماعی نوین را از دست داد. در این شرایط، نوع جدیدی از همبستگی با عنوان همبستگی ارگانیک شکل می گیرد که مبتنی بر تقسیم کار بوده و در بردارنده ساختار هنجاری هدایت کننده ای نیز است. در واقع به اعتقاد دورکیم، همبستگی مکانیکی مبتنی بر تشابهات افراد بوده، در حالیکه همبستگی ارگانیک بر مبنای تمایزات موجود بین افراد جامعه، شکل می گیرد. اما گذر از همبستگی مکانیکی به همبستگی ارگانیک مدتی به طول می انجامد. ویژگی غالب این دوره گذار، بی سازمانی هنجاری است که دورکیم آن را شرایط آنومیک می نامد. البته منظور از این واژه بی هنجاری مطلق نیست. زیرا در هر جامعه ای به هر حال هنجارهای غالبی وجود دارند، در واقع هدف اصلی او توصیف وضعیتی است که در آن بی نظمی نسبی هنجاری حاکم است. رها شدن از تأثیر بازدارنده و محدود کننده هنجارها نه تنها شرایط را برای زندگی افراد مساعدتر و آزادتر نمی کند بلکه در غیاب هنجارهای هدایت کننده، مردم نمی دانند چگونه رفتار کنند و در انتظار چه چیزهایی باشند. از نظر دورکیم، بسیاری از مسائل اجتماعی در اروپای دستخوش صنعتی شدن شبان در نتیجه عدم وجود یک نظم هنجاری مناسب پدید آمده بودند.

شهرنشینی نابهنجار، گسترش حاشیه های فقر، اتلاف منابع و انرژی را در پی دارد. تنها زندگی در شهر منجر به انحراف یا آسیب اجتماعی نمی شود بلکه شرایط موجود در شهرها زمینه را برای پیدایش رفتار انحرافی فراهم می آورند. مهاجران و روستاییان که بدون برنامه ریزی قبلی به شهرها هجوم می آورند، با بیکاری نامحدود مواجه شده و ناچار به کارهای غیرقانونی و ضد اجتماعی تن در می دهند. افزایش بی رویه جمعیت نیز به نوبه ی خود می تواند از عوامل بروز آنومی باشد.

معمولا خرده فرهنگ های ساکنان مناطق حاشیه نشین، که پایگاه اقتصادی - اجتماعی پایینی دارند با فرهنگ عمومی کلان شهرها در تضاد قرار می گیرند. به نظر کوهن (۱۹۵۵) این خرده فرهنگ ها مجموعه جدیدی از هنجارها را فراهم می سازند که می تواند جوانان

مناطق حاشیه نشین را برای رفتار بزهکارانه تحریک کند. کوهن بر این باور است که این جوانان مانند جوانان طبقات متوسط شهری تربیت نمی شوند و بنابراین، آمادگی لازم برای حل مشکلات بر اساس هنجارهای مسلط جامعه را ندارند و به روشهای غیر قانونی و رفتار انحرافی متوسل می شوند.

www.ketab.ir